

Til:

Rovviltnemnda i region 5 v/
Statsforvalteren i Innlandet
sfinpost@statsforvalteren.no

Fra:

NOAH – for dyrs rettigheter
Dronningens gate 13
0152 Oslo
register@dyrsrettigheter.no

Sak: 4/26

Dato: 27.03.2026

Klage på vedtak om kvote for betinget skadefelling av gaupe i region 5

NOAH – for dyrs rettigheter påklager med dette rovvilnemnda i region 5/Hedmark sitt vedtak om kvote for betinget skadefelling av gaupe i 2026-2027. Nemnda har vedtatt en kvote på 3 gauper for betinget skadefelling for perioden fra 1. juni 2026 til 15. februar 2027 eller til kvoten er fylt dersom det skjer før perioden er slutt. NOAH ber om at vår klage tas til følge og at vedtaket omgjøres.

Innledende kommentarer

NOAH mener det er svært kritikkverdig å åpne for jakt på gaupe i det hele tatt, som er kategorisert som sterkt truet på norsk rødliste. Artsdatabanken påpeker at arter som befinner seg i status som sterkt truet har svært høy risiko for å utrykkes i Norge. Gaupebestanden er i 2025 beregnet til å bestå av kun mellom 447 og 630 gauper, ut fra 91 familiegrupper av gaupe.¹ Dette var status før kvotejakta og nye unger ble født i 2025. I region 5 lå bestanden under bestandsmålet senest i 2024 og det har vært store variasjoner i antall familiegrupper fra år til år. Det er betydelig sannsynlighet for at bestandsmålet ikke blir oppnådd i 2026. Kombinert med gaupas sårbare status i Norge, er det stor risiko for at den høye kvoten nemnda har satt, vil bidra til å desimere bestanden ytterligere.

Norges politiske ledelse forpliktet seg i 2020 til å stanse tap av biologisk mangfold. Dette innebærer iverksetting av tiltak for å øke tilstedeværelsen og utbredelsen av arter som står i fare

¹ Rovdata.no

for å bli borte fra vår natur. Gaupe er en slik art. Å tillate å skyte individer av en art som ikke er i en levedyktig tilstand utgjør etter NOAHs mening svært uforsvarlig naturforvaltning. Norge er forpliktet til å ta vare på de truede rovdyrene gjennom naturmangfoldloven og Bernkonvensjonen, og rovviltnemndas vedtak er ikke forenelig med disse forpliktelsene.

NOAHs vurdering

Vurdering av naturmangfoldloven §§ 8-10

Naturmangfoldloven (nml.) § 7 krever at prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøvelse av offentlig myndighet, noe som ikke er blitt gjort i tilstrekkelig grad i vedtaket. NOAH mener føre-var-prinsippet jf. nml. § 9 må tillegges betydelig større vekt i denne saken på grunn av begrenset kunnskapsgrunnlag om artens faktiske sårbarhet. Det er riktig at gaupebestanden overvåkes nøye i Norge, men det foreligger fortsatt vesentlige kunnskapshull, blant annet om gaupas arealbruk, vandringsmønstre og hvordan de påvirkes av arealendringer som nedbygging av natur og etablering av ny infrastruktur.² Utover gaupebestandens overlevelse isolert sett, må man også vurdere konsekvensene for det øvrige naturmangfoldet når man holder en nøkkelart på et kunstig lavt nivå slik at den ikke kan utfylle sin økologiske rolle. NOAH kan ikke se at nemnda har foretatt en slik vurdering.

Videre finnes det ikke noen forvaltningsplan om langsiktig overlevelse av gaupebestanden i Norge. Fraværet av en slik plan skjerper kravene til kunnskapsgrunnlaget jf. nml. § 8 og forutsetter at rovviltnemnda i større grad dokumenterer hvordan vedtaket er forenlig med artens langsiktige bevaringsstatus. NOAH mener at nemnda ikke har synliggjort noen tiltak som skal sikre at utvidelsen av kvoten ikke medfører fare for overlevelse og levedyktighet av gaupebestanden i Norge.

Man må også vurdere gaupas sårbare status i sammenheng med prinsippet om samlet belastning jf. nml. § 8. I forarbeidene til nml. (Ot.prp.nr.52 (2008-2009)) står det: «Sett i sammenheng med føre-var-prinsippet innebærer prinsippet om samlet belastning også at en beslutning skal vurderes i lys av muligheten for flere påvirkninger av samme art senere, eller for andre fremtidige påvirkninger som sammen med den foreliggende påvirkningen kan gi en uønsket virkning på naturmangfoldet». Nemnda må altså vurdere både muligheten for kontinuerlige høye kvoter for betinget skadefelling og kvotejakt, samt utvidelser av disse, og for andre påvirkninger som kan ha uønsket virkning på naturmangfoldet, herunder utbygging og ulovlig jakt.

² Odden, J: «Dette trenger vi å vite om gaupa». Publisert 6. juni 2025 på <https://blogg.forskning.no/dyreverden-rovdyrbloggen/dette-trenger-vi-a-vite-om-gaupa/2516493>

NOAH mener at nemnda ikke i tilstrekkelig grad har forholdt seg til nml. §§ 8-10 som retningslinjer for vedtaket.

1. Vilkåret om bestandens overlevelse er ikke oppfylt

Ifølge nml. § 18 andre ledd, kan skadefelling kun tillates hvis det ikke truer bestandens overlevelse. Som sterkt truet art på den norske rødlista, skal gaupe både etter Bernkonvensjonen artikkel 2 og nml. § 5 ivaretas og sikres levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Artikkel 7 første ledd i Bernkonvensjonen sier at partene skal gjennomføre nødvendige juridiske og administrative tiltak for å sikre beskyttelsen av ville dyr i bilag III, hvor gaupe er oppført. NOAH mener at vedtaket ikke er i tråd med disse kravene.

NINA rapport 2624 gir en prognose for forventet antall familiegrupper av gaupe i regionen i 2026.³ Prognosen for regionen viser at det er hele 34 % sannsynlighet for at bestanden vil ligge under det regionale bestandsmålet. NOAH kan ikke se hvordan rovviltnemnda kan forsvare felling av individer av en art som er sterkt truet i Norge, og som også vurderes som sårbar i andre deler av Skandinavia. I en presset og liten bestand som gaupebestanden i Norge, vil ethvert uttak kunne få store konsekvenser for arten som helhet. Artsdatabanken påpeker at nedgangen i gaupebestanden blant annet skyldes kvotejakt og skadefelling.⁴ I forarbeidene til naturmangfoldloven Ot.prp. nr. 52 (2008-2009) står det til § 18: «Bestemmelsen må også leses i lys av forvaltningsmålet i § 5 første ledd, som legger vekt på ivaretagelse av et tilstrekkelig genetisk mangfold». Den fennoskandinaviske gaupebestanden er blant bestandene av eurasiske gaupe med lavest genetisk diversitet på grunn av geografisk isolasjon og intens jakt på 1900-tallet.⁵ Dette kan vanskelig betegnes som «tilstrekkelig genetisk mangfold». I bestander med lav genetisk variasjon vil uttak av enkeltindivider ha større konsekvenser enn ellers, da enkeltindividens genetiske bidrag relativt sett er viktigere. På denne bakgrunnen kan en så høy kvote for betinget skadefelling få svært alvorlige følger for gaupebestandens langsiktige overlevelse.

³ Brøseth, H., Tovmo, M., Nilsen, E. B. & Odden, J. 2025. Antall familiegrupper, bestandsestimater og bestandsutvikling for gaupe i Norge i 2025. - NINA Rapport 2624. Norsk institutt for naturforskning.

⁴ Eldegard K, Syvertsen PO, Bjørge A, Kovacs K, Støen O-G og van der Kooij J (24.11.2021). Pattedyr: Vurdering av gaupe *Lynx lynx* for Norge. Rødlista for arter 2021. Artsdatabanken. <https://lister.artsdatabanken.no/rodlisterforarter/2021/26449>.

⁵ Hemmingmoore et al. 2024. Lynx gene flow in Fennoscandia: estimation of gene flow within the Fennoscandian lynx population. In: Rapport från SLU Viltskadecenter number: 2024:2. SLU Wildlife Damage Center, Swedish University of Agricultural Sciences

NOAH mener at nemnda ikke har dokumentert at kvoten ikke utgjør en fare for bestandens langsiktige overlevelse og levedyktighet. Vilkåret om bestandens overlevelse er dermed ikke oppfylt, jf. nml. § 18 andre ledd.

2. Vilkåret om andre tilfredsstillende løsninger er ikke oppfylt

Ifølge nml. § 18 andre ledd og Bernkonvensjonen artikkel 9, kan det kun åpnes for skyting av truede ville dyr hvis formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte. Bernkonvensjonens stående komité har i vedlegget til «Revised Resolution No. 2 (1993) on the scope of Articles 8 and 9 of the Bern Convention» presisert at myndighetene skal velge det alternativet som har minst negativ effekt på arten, og at begrunnelsen for valget skal være objektiv og verifiserbar.⁶

Bestemmelsene stiller altså krav om at alternative, ikke-letale tiltak skal være reelt vurdert og forsøkt før det gis tillatelse til et irreversibelt inngrep som felling av en sterkt truet nøkkelart. NOAH klager på et høyt antall skadefellingsvedtak årlig, og det er svært sjeldent at ikke-letale forebyggende tiltak eller alternativer til felling er reelt utprøvd før det gis tillatelse til skyting av truede rovdyr. Rovviltnemnda har en viktig rolle i å fremme disse tiltakene, og det bør naturligvis skje *før* skaden inntreffer. Når forvaltningen vedtar en så stor kvote, kan dette skape en forventning om at skadefelling er en løsning på lik linje med forebyggende og ikke-letale tiltak.

Begrunnelsen for kvoten er å begrense potensiell skade på sau og tamrein. NOAH understreker at slike generelle og fremtidsrettede antakelser om skadepotensial ikke kan erstatte kravet i nml. § 18 andre ledd og Bernkonvensjonen artikkel 9 om at andre tilfredsstillende løsninger skal være vurdert og forsøkt før det åpnes for skyting av en strengt vernet art. En kvote av dette omfanget sender et signal om en generell adgang til skyting, og stiller derfor særlig strenge krav til at alternative, ikke-letale løsninger vurderes grundig og konkret.

Et bredt spekter av vitenskapelige studier viser at felling av rovdyr i beste fall har kortvarig effekt og er i mange tilfeller er kontraproduktivt. Nye individer vil vandre inn i området, og skadeproblemet vil kunne vedvare eller forsterkes. Forskningen peker i stedet på at det må legges

⁶ Revised Resolution No. 2 (1993) on the scope of Articles 8 and 9 of the Bern Convention. <https://rm.coe.int/16807461dd>

mer vekt på ikke-letale forebyggende tiltak.^{7,8,9,10,11,12} Å basere skadehåndtering på skyting av truede rovdyr er derfor verken faglig eller forvaltningsmessig forsvarlig.

Det finnes en rekke kjente og dokumenterte forebyggende tiltak som kan benyttes for å redusere tap av husdyr og tamrein, herunder intensivert tilsyn i risikoperioder, midlertidig inngjerding, justering av slippetidspunkt, bruk av vokterdyr, skremmetiltak og kombinasjonsløsninger tilpasset lokale forhold.^{13,14,15,16,17,18} Flere av disse tiltakene er anbefalt av NIBIO og støttet av internasjonal forskning, men fremstår som lite eller ikke vurdert i forbindelse med kvotefastsettelsen. Vedtaket med vedlegg inneholder ingen konkret redegjørelse for hvilke av disse tiltakene som er vurdert, hvordan de er vurdert opp mot hverandre, eller hvorfor de samlet sett ikke kan redusere skadeomfanget tilstrekkelig til å unngå skadefelling av en slik størrelsesorden som det legges opp til.

Vi trenger økt toleranse for ville dyr, spesielt rovdyr, og vil man beskytte husdyr finnes det altså en rekke tiltak som har dokumentert større effekt enn å ta livet av rovdyrene. Under mål 4 i Kunming-Montreal rammeverket (Naturavtalen), som ble vedtatt i desember 2022 står det blant annet: «forvalte samhandlingen mellom mennesker og viltlevende dyr på en effektiv måte med sikte på å minimere konflikt mellom mennesker og dyr og fremme sameksistens.»¹⁹ Å legge opp til skadefelling på denne måten er altså både kontraproduktivt og i strid med internasjonale avtaler.

⁷ Rigg, R., et al. (2011). Mitigating carnivore–livestock conflict in Europe: Lessons from Slovakia. *Oryx*, 45(2), 272–280

⁸ Karlsson, J., & Johansson, Ö. (2010). Predictability of repeated carnivore attacks on livestock favours reactive use of mitigation measures. *Journal of Applied Ecology*, 47(1), 166–171.

⁹ Treves, A., et al. (2016). Predator control should not be a shot in the dark. *Frontiers in Ecology and the Environment*, 14(7), 380–388. <https://doi.org/10.1002/fee.1312>

¹⁰ Bruns, A., et al. (2020). The effectiveness of livestock protection measures against wolves (*Canis lupus*) and implications for their co-existence with humans. *Global Ecology and Conservation*, 21, e00868. <https://doi.org/10.1016/j.gecco.2019.e00868>

¹¹ Müller, J. R. B., et al. (2016). Effectiveness of contemporary techniques for reducing livestock depredations by large carnivores. *Wildlife Society Bulletin*, 40(4), 806–815. <https://doi.org/10.1002/wsb.720>

¹² Fernández-Gil, A., et al. (2016). Conflict misleads large carnivore management and conservation: Brown bears and wolves in Spain. *PLoS ONE*, 11(3), e0151541

¹³ Iliopoulos, Y., et al. (2019). Tools for co-existence: Fladry corrals efficiently repel wild wolves (*Canis lupus*) from experimental baiting sites. *Wildlife Research*, 46(6), 484–498. <https://doi.org/10.1071/WR18146>

¹⁴ Bruns, A., et al. (2020). The effectiveness of livestock protection measures against wolves (*Canis lupus*) and implications for their co-existence with humans. *Global Ecology and Conservation*, 21, e00868. <https://doi.org/10.1016/j.gecco.2019.e00868>

¹⁵ Khorozyan, I., & Waltert, M. (2019). A framework of most effective practices in protecting human assets from predators. *Human Dimensions of Wildlife*, 24(4), 380–394. <https://doi.org/10.1080/10871209.2019.1619883>

¹⁶ Rigg, R., et al. (2011). Mitigating carnivore–livestock conflict in Europe: Lessons from Slovakia. *Oryx*, 45(2), 272–280.

¹⁷ Musiani, M., et al. (2003). Wolf depredation trends and the use of fladry barriers to protect livestock in western North America. *Conservation Biology*, 17(6), 1538–1547. <https://doi.org/10.1111/j.1523-1739.2003.00063.x>

¹⁸ <https://www.nibio.no/tema/landskap/norsk-viltskadesenter/forebyggende-tiltak-mot-rovviltskader-pa-rein>

¹⁹ Norsk oversettelse av vedlegg til beslutning CBD COP15/4 Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework. Mål 4. <https://www.regjeringen.no/globalassets/departementene/kld/aktuelt/2023/norsk-oversettelse-av-kunming-montreal-global-biodiversity-framework.pdf>

Nemnda har ved fastsettelsen av kvoten lagt til grunn generelle antakelser om skadepotensial, uten å legge til rette for at alternative, mindre inngripende tiltak vurderes eller forsøkes. Det er heller ikke gitt noen objektiv og etterprøvbar begrunnelse for hvorfor en kvote av denne størrelsesordenen er nødvendig fremfor bruk av ikke-letale forebyggende tiltak. Vilkåret i naturmangfoldloven § 18 andre ledd og Bernkonvensjonen artikkel 9 om at andre tilfredsstillende løsninger skal være vurdert og funnet utilstrekkelige, er dermed ikke oppfylt.

3. Vilkåret om «skade» er ikke oppfylt

Klima- og miljødepartementet har i sine klageavgjørelser vist til at artikkel 9 nr. 1 i Bernkonvensjonen kun åpner for felling av fredede ville dyr for å avverge «alvorlig skade» på bl.a. husdyr og tamrein, forutsatt at konvensjonens vilkår er oppfylt. Departementet skriver: «Ordet «alvorlig» innebærer krav til et visst omfang og en viss alvorlighetsgrad.» Også konvensjonens verneformål tilsier at det må foreligge risiko for «kvalifisert skade» før unntak kan gjøres for vernet av arter. Dette understøttes av punkt 16 i vedlegg til «Revised Resolution No. 2 (1993) on the scope of Articles 8 and 9 of the Bern Convention», vedtatt av den Stående Komiteen den 2. desember 2011 hvor det lyder i henhold til anvendelse og fortolkning av artikkel 9 første ledd bokstav b: «(...) The exceptions should be proportional to the damage suffered (...)».²⁰ Dette innebærer at skadeomfanget må være betydelig og av en slik alvorlighetsgrad at det rettferdiggjør inngrep overfor en sterkt truet nøkkelart som gaupe. Nemnda har ikke dokumentert eller vurdert forholdsmessigheten av kvotefastsettelsen i lys av disse kravene i vedtaket.

Tallene for påviste tap av beitedyr til gaupe i region 5 viser en nedadgående trend. Av 140 sau som ble erstattet som tapt til gaupe i 2025, ble kun 5 dokumentert. Ingen rein ble dokumentert tapt til gaupe siste reindriftsår. Nemnda kan ikke åpne for en kvote på tre gauper basert på så lave tall. Det er ikke tilstrekkelig å stille opp hypoteser om at det kan oppstå skadesituasjoner i hele regionen. Man må forholde seg til de reelle tapstallene for å kunne anse nml § 18 bokstav b som oppfylt. De siste tre årene har det vært en irregulær avgang på fire gauper og siden 2014 er kun én gaupe blitt felt på skadefelling, så det er uklart hvorfor det plutselig skulle være behov for en kvote på tre individer.

NOAH mener at det ikke foreligger det ikke et dokumentert eller alvorlig skadeomfang eller -potensiale som kan rettferdiggjøre en kvote av et slikt omfang som nemnda legger opp til.

²⁰ Revised Resolution No. 2 (1993) on the scope of Articles 8 and 9 of the Bern Convention. <https://rm.coe.int/16807461dd>

Konklusjon

NOAH – for dyrs rettigheter konkluderer med at vedtaket utgjør uforsvarlig forvaltning av gaupe, og strider med nasjonal og internasjonal lov – nml. §§ 5, 8, 9 og 10, § 18 første ledd bokstav b og § 18 andre ledd, samt artikler 2, 7 og 9 i Bernkonvensjonen. NOAH ber derfor om at vedtaket omgjøres slik at at det ikke tillates betinget skadefelling av sterkt truet gaupe.

Med hilsen

NOAH – for dyrs rettigheter v/ -
Hannah Sofie Aanonsen (veterinær)